

5.5.8.1 הכנסת משפחה אומנת

סעיף 66ב לפקודה עוסק בהכנסת משפחה אומנת וקובע לאמור:

"66ב. הכנסת משפחה אומנת"

הכנסה של משפחה אומנת שנתקבלה מן המדינה או מרשות מקומית בשל טיפול בילדים שהופנו אליה, יראו שלושה רבעים ממנה כהכנסה מיגיעתה האישית של האישה, ורשאים היא או אישה לתבוע כי ייעשה לגביה חישוב נפרד על פי סעיף 66."

בפקודה אין הגדרה ל"משפחה אומנת" אולם בחבק מס הכנסה מוסבר שאלו הן משפחות להן נמסרים לטיפול ילדים (ילד אחד עד 5 ילדים)¹ שהם בבחינת מקרים סוציאליים על ידי השירות לילד ולנוער במשרד הרווחה. בה"ב מ"ה 19/2003², שהינו המשך של ה"ב מ"ה 16/2000³, הוגדרו המונחים "משפחתון", "משפחת אומנת" ו"משפחת אומנת יומית".

"משפחתון" הינו מסגרת חינוכית-טיפולית יומית במשפחה פרטית, בה מוחזקים במשך מספר שעות ביום עד 5 ילדים, שגילם ארבע שנים ומטה. "משפחת אומנת" היא משפחה פרטית, הקולטת לפרק זמן מסוים, קבוע מראש, עד 5 ילדים למשך 24 שעות ביממה. "משפחת אומנת יומית" היא משפחה פרטית, הקולטת לתקופה קצובה מראש, עד שני ילדים, למספר שעות ביום (להלן נכנה את כל המסגרות הללו בשם "משפחת אומנת", היות שה"ב מ"ה 19/2003 קובעת דין מס זהה לגביהן).

המשפחה האומנת מקבלת הכנסתה ממשרד הרווחה ובחלקה היא מיועדת לכיסוי הוצאות או הוצאות מיוחדות. ההכנסה השוטפת הכוללת שכר טרחה וכיסוי הוצאות שוטפות (כלכלה, מאור, דלק, מים נסיעות והחזקת הילד) נקראת "תשלום החזקה". ההוצאות המיוחדות קרויות "תוספת ציוד קבועה" והן כוללות ביגוד, דמי כיס, נסיעות, חופשות, שיעורי עזר, בדיקות פסיכולוגיות, טיפול שיניים וטיולי בית-ספר.

אין צורך להגיש קבלות על ההוצאות, אלא להתבסס על הסכומים שנקבעים על ידי משרד הרווחה. יש לראות את המשפחה כאילו יצאה ידי חובתה מבחינת הדרישה לנהל פנקסים. רשות המסים מפרסמת מידי שנה פירוט סכומי ההוצאות השוטפות הכלולות ב"תשלום החזקה" החדשי (לכל ילד) לפי סוגי הילדים המוחזקים על ידי המשפחות. (חינוך רגיל, מיוחד וחריג, מוחזק אצל קרובי משפחה, תינוקות).

עד סוף שנת המס 1998 נוכה מס במקור בשיעור של 5% מסך התשלום, שהועבר למשפחות האומנת, לרבות על המרכיב המהווה כיסוי הוצאות. משנת המס 1999 ואילך שונה המצב המשפטי, ונקבע, כי תשלומים למשפחות אומנת עד התקרות שנקבעו יהיו החזר הוצאות בייצור הכנסה מאומנת⁴, ולא ינוכה מס במקור בגינן (הסכומים הינם חודשיים).

כדי לקבוע את סכום שכר הטרחה לאחר ההוצאות, יש להפחית מסך כל תשלום החזקה ששולם לגבי חודש מסוים, לפי הריכוז השנתי בטופס שמספק משרד הרווחה, את סכום ההוצאות המתייחס לאותו חודש. לגבי ילדים המוחזקים אצל קרובי משפחה לא נוהג משרד הרווחה לשלם שכי"ט ולכן כל הסכום הינו של החזר הוצאות ולא יחויב במס.

מאחר שמטבע הדברים האישה היא זו שעסוקה בטיפול בחניכים, הגם שאי אפשר להתעלם גם מעזרת הבעל, רואה סעיף 66ב את 3/4 מההכנסה כהכנסה מיגיעת אישית של האישה ו-1/4 מההכנסה כהכנסת הבעל. האישה זכאית לתבוע כי ייחשב לגבי חלקה בהכנסה חישוב מס בנפרד.

¹ אם מספר הילדים בטיפול המשפחה עולה על 5 ייחשב הדבר למוסד לטיפול ילדים ולא למשפחה אומנת. כך, בעיני משרד הרווחה וגם בעיני רשות המסים. משפחתון המונה מעל 5 ילדים כאשר נושאות בתשלום משפחות הילדים ולא משרד הסעד או רשות מקומית לא ייכלל במסגרת סעיף 66ב.

² ה"ב מ"ה 19/03 "תשלומי משרד העבודה הרווחה למשפחות ולמשפחות אומנת יומית" מ-21.9.03, האתר המשפטי **מסטיקס**.

³ ה"ב מ"ה 16/2000 "משפחות אומנת" מיום 13.8.00, האתר המשפטי **מסטיקס**.

⁴ פרט להוצאות שעד התקרות, יותרו בניכוי כהוצאה בייצור הכנסה, הוצאות מיוחדות בגין ילד, המוחזק באומנת, כנגד הצגת קבלות מתאימות.

דוגמא: חישוב מס של משפחה אומנת (סעיף 66 לפקודה)

משרד הסעד משלם למשפחת שלם, בהיותה משפחה אומנת, עבור טיפול בילדים שהוא מפנה אליה בסך של 160,000 ₪. הבעל הינו ימאי ומשכורתו 200,000 ₪ בשנה.

נדרש: כיצד מתחלקות הכנסות בני הזוג?

פתרון

לאישה יש לייחס $\frac{3}{4}$ מההכנסות המתקבלות עבור טיפול בילדים -
 $\frac{3}{4} \times 160,000 = 120,000$

הכנסה זו תמוסה אצל האישה בחישוב נפרד. הכנסתו של הבעל תהיה סכום של הכנסתו כימאי בסך 200,000 ₪ בתוספת $\frac{1}{4}$ מהכנסתו עבור טיפול בילדים כמשפחה אומנת $240,000 [200,000 + 0.25 \times 160,000 = 240,000]$.

הסדר המס משנת 2015 (חוזר מ"ה 1/2015 מיום 15.7.15)

החוזר סוקר את הסדר המס וקובע שהחל משנת 2014 מלוא התשלומים למשפחה אומנת ייחשבו בידי המשפחה כהחזר הוצאות מוכרות בגין הילדים המטופלים על ידה ומשכך אין לנכות מס במקור מתשלומים אלו. הכוונה לתשלומים ממשרד הרווחה, רשות מקומית, עמותה המאושרת ומבוקרת על ידי משרד הרווחה¹, בגין טיפול בילד חוסה. תקרת התשלומים למשפחה אומנת היא לפי הטבלה שלהלן²:

שנה	"ילד מוגבל"	"ילד רגיל"
2007-2003	3,483	2,127
2008	3,601	2,199
2009	3,738	2,282
2010	3,867	2,371
2011	3,971	2,444
2012	4,057	2,497
2013	4,121	2,537
2014	4,197	2,583

הסדר הפטור ממס יחול בתנאים הבאים:

- מדובר ב"משפחה אומנת" כאמור לעיל;
- המשפחה האומנת מטפלת בחמישה ילדים לכל היותר;
- אם קיימת לאחד מבני הזוג או לשניהם הכנסה מעסק לפי סעיף 1(2) לפקודה, הוא אינו עסק של טיפול בילדים.
- כל התשלומים הינם "תשלומים למשפחה אומנת" כהגדרת המונח לעיל.

בנוסף, משפחה אומנת כאמור תהיה פטורה מהגשת דוח שנתי רק בשל הכנסותיהם מ"תשלומים למשפחה אומנת". אם חובת הגשת הדוח של אחד מבני הזוג קמה בשל עילה אחרת, ידווח על הכנסה זו כהכנסה פטורה ויצרף פירוט לגבי הסכומים האמורים, לרבות אסמכתאות.

אם למשפחה אומנת יש הכנסות נוספות ממקורות נוספים בגין ילדים חוסים, לא יחול ההסדר המפורט בחוזר לגבי אותה משפחה. במקרה זה על בן הזוג הרשום להגיש דוח שנתי על הכנסותיו והכנסות בן הזוג השני ולדווח על אותן הכנסות. גורם המשלם למשפחה אומנת סכום שאינו בגדר "תשלומים למשפחה אומנת" חלה עליו חובת ניכוי במקור מהתשלומים לפי סעיף 164 לפקודה.

לעניין חוק מס הכנסה שלילי יש לציין שהמענק ניתן רק למי שלו "הכנסה מעסק/משלח יד" ו/או הכנסת עבודה, אולם נקבע שתשלומים כאמור ייחשבו כהחזר הוצאות מוכרות בגין הילדים המטופלים ולכן תובע מענק שיש לו הכנסת עבודה או הכנסה ממשלח יד, לא יקח בחשבון את התשלומים למשפחה אומנת כהכנסת עבודה או כהכנסה ממשלח יד.

¹ שמות העמותות המאושרות על ידי משרד הרווחה מפורסמות באתר האינטרנט של משרד הרווחה.
² מתום שנת 2014 הסכומים יפורסמו בחוברת הניכויים מטעם רשות המסים.